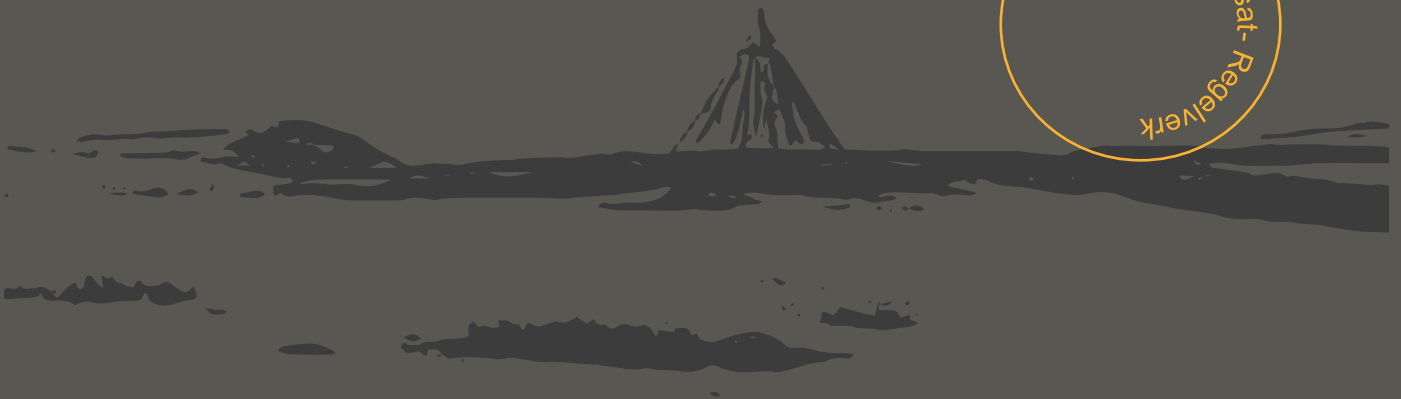

**Njuolggadusat Sámedikki
fágalávdegottiide
Mearriduvvon 05.06.2025**

Originálagiella: Dárogiella

Njuolggadusat Sámedikki fágalávdegottiide

Kapihtal 1 Organiseren ja barggut

1. Sámedikki fágalávdegottiid áššesuorggit

Listu doaibmá láidehussan ja dievasčoahkkinjođihangoddi galgá sáhttit spiehkastit das go juohká áššiid lávdegottiide.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti galgá bargat dáiguin surggiiguin:

- Mánáidgárdeáššit
- Vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla oahpahuš
- Mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttut oppalohkái
- Alit oahppu ja dutkan
- Sosiála dilit ja dearvvašvuohta
- Áššit mat váikkuhit min vuorasolbmui
- Bearašpolitihkka
- Giellaáššit
- Áššit mat gusket oskui ja eallinoidnui
- Dearvvašvuohta
- Teknologii ja goanstajierbmi
- Astoáiggefálaldagat mánáide ja nuoraide
- Ovttasbargošiehtadusat mat lunddolaččat gullet lávdegotti bargosurggiide

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi galgá bargat dáiguin surggiiguin:

- Mátkeealáhusat
- Vuodđoealáhusat, dasa gullet earret eará boazodoallu, eanandoallu, guolásteapmi ja bivdoearit, lotnolasealáhusat
- Meahcásteapmi
- Duodji
- Energiijaáššit
- Fievrrádus ja infrastruktuvra
- Kulturmuittut
- Birasgáhtten
- Mohtorjohtolat
- Maiddái ovttasbargošiehtadusat mat lunddolaččat gullet lávdegotti bargosurggiide.

Plána- ja finánsalávdegoddi galgá bargat dáiguin surggiiguin:

- Bušeahtta- ja rehketdoalloáššit
- Áššit mat gusket Sámedikkiide Sámis
- Bajimus njuolggadusat mat gusket doarjjaortnegiidda Sámediggái, FeFo:i, ja eará ášahusaide.
- Guovlo- ja gávpotpolitihkka
- Dásseárvogažaldagat
- Bajimus vuoigatvuođagažaldagat, maiddái sámi ja álbmotrievttálaš vuoigatvuođagažaldagat
- Riikkaidgaskasaš gažaldagat
- Sihkarvuohta ja suodjalus
- Plánaáššit, riikka- ja guovlodásis.
- Ovttasbargošiehtadusat mat lunddolaččat gullet lávdegotti bargosurggiide.
- Kulturdoaimmat maiddái gullet lávdegotti bargosuorgái. Nu maiddái girku, kulturmuittut ja birasgáhtten. Dasa lassin lávdegoddi bargá guovlopolitihkain, regiovdnoplánemin ja ovttasbargošiehtadusaiguin fylkkasuohkaniiguin.

2. Fágalávdegottiid čoahkkimat

Fágálávdegottiid čoahkkimat dollojuvvojit ovdal dievasčoahkkimiid čoahkkingohččuma ja áigeplána vuodul man dievasčoahkkinjodihangoddi lea mearridan. Lávdegoddi sáhttá doallat čoahkkima go unnimusat bealli lahtuin leat čoahkkimis.

Ovdal dábálaš lávdegoddečoahkkima sáhttá dollojuvvot digitála ráhkkanančoahkkin lávdegoddejodiheaddji, nuppijodiheaddji ja vejolaččat áššejodiheaddjiid gaskkas.

3. Virgelobit ja bealátkeahtesvuohta

Lahtuin lea seamma geatnegasvuohta boahit lávdegoddečoahkkimiidda go dievasčoahkkimiidda.

Virgelobi galgá ohcat dievasčoahkkinjodihangottis, vrd. čoahkkinortnega 9. §:in. Juolluduvvon virgelobit galget diedihuvvot lávdegoddejodiheaddjiide. Oanehit áiggi virgelobiid, guhkimusat diimmu, sáhttá lávdegoddejodiheaddji miedihit.

Várrelahtut šaddet dan lávdegotti lahttun mas fásta lahttu lea. Bealátkeahtesvuođa hárrái gustojit čoahkkinortnega njuolggadusat, nugo čilgejuvvon 33. §:s.

4. Lávdegotti jodihangoddi

Lávdegotti jodihangottis leat lávdegotti jodiheaddji ja nubbijodiheaddji. Lávdegotti jodihangotti barggut:

- a) Lávdegotti jodiheaddjis lea ovddasvástádus jodihit lávdegotti čoahkkimiid.
- b) Lávdegotti jodihangoddi nammada áššejodiheaddjiid ja suoivvaáššejodiheaddjiid, jus lávdegoddi lea lávdegotti jodihangoddái addán vuoigatvuođa dan mearridit.
- c) Lávdegotti jodihangottis lea ovddasvástádus bovdet joavkkuid dahje olbmuid vejolaš gulaskuddamiidda maid lávdegoddi doallá, vrd. 8. čuoggáin.
- d) Lávdegotti jodiheaddjis lea ovddasvástádus fuolahit ahte čoahkkimiin čállojuvvo beavdegirji ja ahte buot áššebáhpirat maid lávdegoddi gieđahallá registrerejuvvojit.
- e) Lávdegotti jodiheaddjis lea ovddasvástádus das ahte áššit ovdánit ja ahte mearrádusárvalus gárvána áigemeari sisa.
- f) Lávdegotti jodiheaddjis lea ovddasvástádus bovdet vejolaš ráhkkanančoahkkimiidda.

Jus lávdegotti jodiheaddji ii leat sajis, váldá nubbijodiheaddji badjelassas jodiheaddji bargguid. Jus sihke jodiheaddji ja nubbijodiheaddji leaba eret, de sáhttá lávdegoddi válljet sadjásaš jodiheaddji.

5. Áššejodiheaddjit ja suoivvaáššejodiheaddjit

Juohke áššái galgá nammaduvvot áššejodiheaddji ja suoivvaáššejodiheaddji, manimusat vahku ovdal go lávdegoddečoahkkin dollojuvvo. Lávdegoddi doallá nammadeami telefončoahkkimis dahje eará digitála gulahallanlávddis ovdagiiti. Lávdegoddi sáhttá maid válljet lávdegotti jodiheaddjái ja/dahje nuppijodiheaddjái addit vuoigatvuođa dan mearridit.

Mearrádusa das gii lea válljejuvvon áššejodiheaddjin ja suoivvaáššejodiheaddjin, galgá dalán sáddejuvvot lávdegotti lahtuide ja dievasčoahkkinjodiheaddjái. Dievasčoahkkinjodiheaddji fuolaha mearrádusa Sámedikki áriasiidda ja Sámedikki neahttasiiduide.

Áššejodiheaddjiin lea ovddasvástádus lávdegoddái ovdanbuktit áššiid maid lea ožžon gieđahallamii, geahččalit háhkat dieđuid ja iskat áššiid maid lávdegoddi dáhttu, ja sis lea maid ovddasvástádus fuolahit ahte lávdegotti mearrádusárvalus lea nugo lávdegoddi lea mearridan áššis.

Go ášši mii lea gieđahallojuvvon lávdegottis ovddiduvvo dievasčoahkkimii, de čilge vuos áššejodiheaddji ášši mii gieđahallojuvvo, mitala mo áššemeannudeapmi lei lávdegottis

ja ovddida dan oaivila maid ieš doarju. Evttohusaid ja mearkkašumiid ovddideaddjit čilgejit ja ovddidit formálalaččat eará vejolaš oaiviliid áššái.

Jus válljejuvvon áššejođiheaddji ii leat mielde ášši rahpamis, dahje ii leat mielde olles dahje stuora osiin ášši meannudeamis, nammaduvvo ođđa áššejođiheaddji. Suoivvajođiheaddji šaddá áššejođiheaddjin, jus áššejođiheaddji ii leat mielde ášši meannudeamis dievasčoahkkimis.

Doaibma áššejođiheaddjin galgá biddjojuvvot lávdegottiid lahtuide vuoru mielde.

Lávdegoddečoahkkimat ja áššiid meannudeapmi

6. Oppalaččat

Lávdegottit galget árvalit mearrádusa dušše áššiin maid sámediggeráđdi dahje dievasčoahkkinjođihangoddi lea ovddidan meannudeapmái. Eai sáhte árvalit mearrádusa dahje ovddidit cealkámušaid eará áššiin.

Lávdegottis liikká lea vejolašvuhta dievasčoahkkinjođihangoddái dahje sámediggeráđdái árvalit áššiid dahje fáttáid čilgehusaide iešguđet fágasurggiid birra. Dakkár oktavuodain sáhtta jienastit, lávdegotti jođiheaddjis lea duppaljietna jus jienasteamis leat ovttá mađe jienat.

7. Čoahkkima álgín

Lávdegotti jođiheaddji čuorvu namaid ja muitala geain lea virgelohpi. Áššit galget rahppojuvvot vuosttaš čoahkkinbeaivvi. Galget mearriduvvot áigemearit:

- a) árvalusaid ja mearkkašumiid ovddideapmái iešguđet áššiide
- b) gažaldagaide sámediggeráđdái dahje dievasčoahkkinjođihangoddái

8. Dieđuid ja eará dokumentašuvnna viežžan

Lávdegotti lahtut sáhttet ovddidit čálalaš gažaldagaid dasa guhte lea ovddidan mearrádusárvalusa áššis dievasčoahkkinjođihangoddái dahje sámediggeráđdái. Gažaldagaide galgá vástiduvvot čálalaččat nu jođánit go vejolaš.

Sámediggeráđdi dahje dievasčoahkkinjođihangoddi galgá dasa lassin lávdegoddečoahkkimis vástidit gažaldagaide ja vejolaš čuovvulangažaldagaide.

Álkes čielggademiid ja dulkomiid njuolgadusaid birra sáhtta njálmmálaččat dahkat.

9. Gulaskuddamat

Lávdegottit sáhttet doallat gulaskuddamiid. Gulaskuddamin oaivilduvvo čoahkkin mas lávdegottit ožžot čilgehusaid olbmui dahje joavkkuin geat ieža leat dáhtton deaivvadit lávdegottiin dahje geaid lávdegoddi lea bovden čoahkkimii.

Lávdegottiid gulaskuddamat leat rahpasat nu guhká go lávdegottit eai leat eará mearridan.

10. Sámediggeáirasiid diehtoháhan

Lávdegottit sáhttet vuolgit mátkái dahje dutkanmátkái oahpásnuvvan dihte áššiide maid lávdegoddi dahje Sámediggi gieđahallá. Ortnege ulbmil lea nannet Sámedikki

politiikalaš barggu ja ahte áirasat ožžot vejolašvuoda searvat áigeguovdilis čoahkkimiidda, konferánssaide ja eará dárbbášlaš mátkkiide oahpásnuvvan dihte áššiide maid Sámediggi gieđahallá.

Dievasčoahkkinjođihangoddi galgá dohkkehit mátkkiid, ja dat galget dáhpáhuvvat bušeahhtarátma siskkobealde mii ortnegii lea mearriduvvon.

Áirasiid geatnegasvuhta ovddastit gusto maddái mátkkiin main sii leat dán ortnege vuodul.

11. Rabasvuhta ja preassa beassan čoahkkimiidda

Dábálaš lávdegoddečoahkkimat galget leat rabas gehččiide ja pressii.

Ovttaskas lávdegoddelahutus lea friijavuolta bealuštit politihkas oppalaš ja prinsihpalaš vuodu alde ja maid vuosttildit eará áirasiid ja bellodagaid oaiviliid ja politihka. Ságaškuššamiid ja oaivillonohallamiid mat leat lávdegottis ii berre geavahit áššin medias. Lávdegoddelahutus galget fuolahit ahte guorahallamat lávdegottiin šaddet buorit ja rahpasat, almmá dan haga ahte gáržžidit ovttaga vuogatvuoda ovddidit oainnus almmolašvuodas.

Lávdegottit sáhttet dattetge dárbbu mielde mearridit giddet čoahkkima.

Lávdegotti mearrádusárvalus

12. Oppalaččat

Fágalávdegottit galget ovddidit čálalaš mearrádusárvalusa dievasčoahkkimii áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi lea sádden lávdegottiide gieđahallamii. Mearrádusárvalusat galget leat nu oanehaččat go vejolaš, ja dain ii galgga geardut čállosiid maidda seamma bures sáhtta čujuhit.

13. Mearrádusárvalusa hápmi

Lávdegotti mearrádusárvalusas galgá sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, mearrádusárvalus álo leat vuodđun.

Mearrádusárvalusas sáhttet leat:

a) Mearkkašumi, rievdadus- dahje lassiarvalusat main čanastat sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, árvalussii oidno čielgasit, dahje b) vuosteárvalusat sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti árvalusa sadjai.

Sámediggeráđi jahkasaš bušeahttaevttohusa gieđahallamis sáhtta ovddidit molssaevttolaš bušeahta, mas molssaevttolaš bušeahtas leat mielde sámediggeráđi árvalusa oasit.

Buot árvalusaid ja mearkkašumiid, maiddái daid rievdadusaid, galgá čálalaččat ovddidit.

Galgá čielgasit oidnot geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja árvalusaid. Árvalusaide mat gieđahallovvojit ja hábmejuvvot mearrádusárvalusas galgá biddjovuvvot nummir, ja dat galget leat sierra teakstaoasis mearkkašumiid maŋabealde. Sin lohku, geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja árvalusaid, mearrida guđe vuoru mielde dat čállovvojit, nu ahte dat main lea stuorámuš doarjja čužžot vuosttažin.

Lávdegotti mearrádusárvalus galgá hábmejuvvot dihto málle vuodul, nu go 15. čuoggás boahká ovdan.

14. Áigemearit

Lávdegotti mearrádusárvalus galgá váldonjuolggadusa mielde addojuvvot dievasčoahkkinjodihangoddái dalán maŋjel lávdegoddečoahkkima, muhto maŋemusat 40 diimmu ovdal go ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis. Mearrádusárvalusa galgá dasto buktit áirasiidda olámuddui maŋemusat 36 diimmu ovdal go ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis.

Dievasčoahkkinjodihangoddi sáhtta guhkidit lávdegotti áigemeari buktit mearrádusárvalusa, sirdit ášši eará lávdegoddái gieđahallamii dahje guhkidit áigemeari buktit mearrádusárvalusa boahkte dievasčoahkkimii. Maŋideami ohcan ja dievasčoahkkinjodihangotti vástádus galget leat čálalaččat.

15. Lávdegotti mearrádusárvalusa hábmema málle

Dievasčoahkkinjodihangoddi mearrida málle lávdegotti mearrádusárvalussii.

